

Grundlæggende er det en sørgelig historie om, hvordan en selvstændig venstreopposition i den danske arbejderbevægelse blev lammet i personstridigheder og fraktionskampe og i Kominterndirektiver fra Moskva, som kvalte enhver selvstændig tænkning i streng disciplinering. Sammenlignet hermed er Steen Bille Larsens »Mod strømmen« en opløftende bog om de venstreoppositionelle smågrupper uden for DKP og Socialdemokratiet. Her møder vi igen nogle af de folk, der blev ekskluderet af DKP. Formålet med bogen er, med Steen Bille Larsens egne ord »at klarlægge de organisatoriske forhold og den politiske praksis i den danske kommunistiske »højre«- og »venstre«-opposition og gøre det ved at sætte dem i centrum og vurdere dem i forhold til samfundsudviklingen og det omgivende politiske miljø. Endvidere at kortlægge deres oprindelse, deres internationale inspiration og deres udenlandske kontakter, deres indre udvikling og deres forhold til andre oppositionelle grupper. Endelig gennemgås gruppernes strategiske og taktiske overvejelser i forbindelse med politiske hovedspørgsmål med henblik på deres bestræbelser på at skabe alternativer til de to eksisterende arbejderpartier«. Et imponerende kildesøgningsarbejde, minutøse og grundige studier ligger til grund for denne bog, som er et eksempel på meget flot politisk arbejderbevægelseshistorie.

Umiddelbart ville nogen måske mene, at det er et perifert og obskurt emne at tage fat på. De var ikke ret mange mennesker; nogle få smågrupper, hver bestående af en halv snes mennesker, som ikke fik større indflydelse, »men deres betydning lå på et andet felt«, som Steen Bille Larsen skriver i forordet. »De var udtryk for spændinger inden for arbejderbevægelsen, de søgte politisk og organisatorisk at realisere

opfattelser, som var kommet i mindretal, og de medvirkede til at almenføre diskussioner, som ellers ville være holdt som partiinterne anliggender ...«. Efter at have læst bogen, kan man kun give Steen Bille Larsen ret. Her finder man den selvstændighed og politiske tænkning, som i den grad savnes blandt de kommunister, som Kurt Jacobsen har beskrevet.

Steen Bille Larsens historie om den kommunistiske højreopposition, de senere såkaldte »brandlerianer«, starter med den tværsocialistiske gruppe omkring bladet »Monde«, som DKP'erne i ultra-venstrekursens navn fik splittet og overtaget, hvorefter »højreudbryderne«, omkring Broby-Johansen og Einar Nielsen oprettede »Frem«. Videre følger vi folkene omkring bladet »Information« (Boserup-gruppen) og i slutningen af 30'erne Metzgruppen (Spartakus) og Boserup-gruppens nye blad »Clarté«.

Venstreoppositionens historie handler om de trotskistiske smågrupper omkring bl.a. Internationalt Kommunistisk Parti og Revolutionære Socialister.

Gennem historien om disse smågrupper får vi ikke blot et indtryk af den socialistiske tænkning og debat, men også af livet blandt de tyske emigranter herhjemme i 30'erne; og historien om Trotskijs besøg i Danmark i 1932 er ganske enkelt elementært spændende læsning.

I Steen Bille Larsens bog påvises det, at selvstændige og udogmatiske socialister har nogle meget flotte traditioner herhjemme. Det er opløftende læsning. Den bog burde have haft et flottere udstyr og opsætning.

Knud Knudsen

Jørgen Hæstrup: *Vildnis og »Grundtvigsplan«*. Om finansieringen af